

TILVÆKST Grovfoder nr. 26, 3. oktober 2023

Indhold

- **Mark**
- Aktuelt i majs
- Høst af kolbemajs
- Høst af kernemajs
- Brug ikke selenholdig handelsgødning ukritisk
- **Regler og tilskud**
- Bioordningen 'Miljø- og klimavenligt græs' 2023
- Opdaterede husdyrgødningsnormer og harmoni 2024
- Status på forlænget frist for udbringning af flydende husdyrgødning – dispensation i enkelte kommuner

MARK

Aktuelt i majs

Af planterådgiver Peter Siebert

Helsædshøsten er godt i gang i det sydlige. Der er stadig stor forskel på majsens udvikling afhængig af sort og særligt såtidspunkt. Som vi kender det fra tidligere år, er det meget tydeligt, at et sent såtidspunkt er svært at indhente for majsens fysiologiske udvikling. Kolbens udvikling er senere, og det ses også, når der "klemmes kerner" til vurdering af høsttidspunktet.

I de sidste par udgaver af tilvækst grovfoder har vi bragt tørstofprocenter fra de to Landsforsøg i SAGROs område. I tabellen nedenfor finder du også de sidst målte tørstofprocenter i forsøget i Holstebro.

I tabellen nedenfor ses tørstofudviklingen i de to sortsforsøg ved Varde hhv. Holstebro. Bemærk, at der er forskel i hvilke sorter, der er udtaget prøver i, og at der også er forskel i, hvornår prøvetagningen er startet og sluttet. Ved forsøget i Holstebro er prøveudtagningen foretaget i sorter, som er lidt tidligere end sorterne i forsøget i Varde. Derudover er forsøget i Varde sået en uge senere end forsøget i Holstebro.

Tabel 1 Tørstofindhold i majssorter til helsæd høstet med 30 cm stub (Kilde: SEGES)

Varde, sået 10. maj			Holstebro, sået 3. maj		
Sort	Dato	Tørstofindhold [%]	Sort	Dato	Tørstofindhold [%]
Ability	04.09	23,2	Ambition	11.09	27,0
	11.09	25,8		18.09	31,6
	18.09	28,7		25.09	33,9
Function	04.09	22,7	KWS Exelon	11.09	26,9
	11.09	25,6		18.09	31,3
	18.09	30,0		25.09	35,5
Kompetens	04.09	21,2	Prospect	11.09	27,3
	11.09	23,5		18.09	32,2
	18.09	28,2		25.09	34,1
LG 31.211	04.09	22,8	Sandias	11.09	27,9
	11.09	25,2		18.09	31,5
	18.09	27,7		25.09	33,8

Mens høsten af helsædsmajsen står på, er det også sidste chance for at vurdere, hvorvidt der skal høstes kolbe- eller

kernemajs i nogle marker. Du skal være meget opmærksom på, at vi i år har set mange marker med mange sideskud og mange majsplanter, som har sat flere kolber per stængel. Begge dele er særligt uønskede, når vi gerne vil lave kolbe- eller kernemajs. Det skyldes at der er for stor en andel af kolberne, som ikke bliver ordentligt udviklede, hvorfor udbyttetabet ved at gå fra helsædsmajs til kolbe eller kernemajs bliver alt for stort. Vurdér derfor nøje dine marker nu og udvælg de rigtige marker til kolbe- eller kernemajs, hvor det optimale er én stor veludviklet kolbe per plante. Derudover skal du være sikker på, at standfastheden for din majssort er tilstrækkelig god, så majsens kan blive stående helt til kolbe- eller kernemajs 3-4 uger efter helsædshøst.

Høst af kolbemajs

Af planterådgiver Peter Siebert

Kolbemajs høstes 3-4 uger efter helsædsmajs. Vælg marker til kolbehøst, hvor planterne kun har få sideskud, og hvor sorten er standfast.

Kolbemajs er klar til høst 3-4 uger efter helsædsmajs, og derfor skal majsens snart være helsædsmoden, hvis du skal nå at bjærge kolbemajsen inden november måned, hvor indlejringen i kolben må forventes at være minimal, og risikoen for udbyttetab stiger.

Der er dog stor forskel på tidlig såede og sent såede majs. I mange tidligt såede afgrøder er der tilsyneladende stor variation imellem kolbernes udvikling, og det bør du være opmærksom på, når du vurderer afgrøden. De sidst såede majs er stadig et stykke bagefter i den fysiologiske udvikling, og derfor er kolbemajs udelukket for disse marker. Ydermere er der store sortsforskel, og det er ikke alle sorter, der egner sig til kolbemajs. Der er ikke blot forskel på tidligheden af majssorterne, og hvor hurtigt de enkelte sorter gør kolben færdig, men også på tilbøjeligheden til lejesæd og nedknækning, hvilket gør en sort total uegnet til kolbehøst. Hvis du på nuværende tidspunkt har planer om at høste kolbemajs, bør du sikre dig, at sorten egner sig til kolbemajs, og at tidligheden af sorten – samt såtidspunktet – er passende for året i dit område.

Følg udviklingen i majsens tæt i den kommende tid og pluk eventuelt kolber for at bestemme tørstofprocenten heri. Vær særlig opmærksom på ikke blot at plukke de bedste kolber men udvælg kolber tilfældigt - ellers snyder du kun dig selv. Kolbemajs er først moden, når tørstofindholdet i kolberne med svøbblade er 54-56 procent. På det tidspunkt kan den "sorte plet" ses på majs-kernerne tilhæftningssted.

Billede 1 Majskerner med den sorte plet (Foto: SAGO).

Høst af kernemajs

Af planterådgiver Thomas Harbo

Kernemajs høstes, når vandindholdet i kernerne er max. 40 procent og den sorte plet, "black spot", ses, hvor kernerne hæfter til spindlen.

Høsttidspunkt

Indlejringen af stivelse i kernerne stopper, når black spot er synlig på kernerne vedhæftningssted til spindlen. Vandindholdet i kernerne er da omkring 40 procent. Kernerne kan ikke tærskes af spindelen, førend løsningslaget (black spot) er dannet. For at begrænse risikoen for tab ved nedknækning og afknækning af kolber, skal kernemajsen så

vidt muligt høstes før 1. november.

Høsttidspunktet fastsættes efter følgende fire forhold:

1. Den optimale vandprocent til den aktuelle opbevaringsmetode.
 2. Før en begyndende væltning eller afknækning af kolber får et betydeligt omfang.
 3. En uge efter at middeldøgntemperaturen er faldet til under 10°C, eller så snart majs kan tærskes. Når middeldøgntemperaturen kommer under 10 °C, falder udbyttet i kernemajs. Dette sker normalt midt i oktober.
 4. Frost
- Ved temperaturer lige under frysepunktet vil det kun være bladspidser og de øverste et til to blade, som er skadet. En sådan afgrøde betragtes som en afgrøde i fortsat udvikling, med noget nær normal tørstofproduktion, normal stigning i tørstofindhold og kerneindlejring.
 - Hvis planterne er visnet ned til kolben, men ikke under kolben, stopper tørstofproduktionen. Der vil fortsat ske en omlejring af sukker fra stænglen til kolben og tørstofindholdet vil stige. Afgrøden er meget svækket og skal høstes inden omslag til en periode med megen nedbør, da risikoen for angreb af nedbrydningssvampe som skimmel og Fusarium er betydelig.
 - Har temperaturen været under $\div 4$ °C er hele planten frostsprængt og død. Afgrøden bør høstes hurtigst muligt (efter optøning), da der er stor risiko for, at planterne vælter og knækker ned.

Høst ikke frossen majs, da det hindrer ensileringsprocessen. Er det rigtig koldt, kan stakken i værste fald være flere måneder om at tø op.

Ideelt høstes kernemajs, når punkt 1 er opfyldt, men i praksis vil det i hovedparten af SAGROs område ofte være punkt 2-4, som udløser høsten.

Høst og opbevaring

Kernemajs høstes med en mejetærsker med plukkebord. Almindeligt skærebord kan ikke anbefales, da der kommer alt for meget materiale igennem maskinen. Spildet bliver for stort, og du risikerer at maskinens tærskesystem bliver ødelagt.

Kernemajs kan evt. nedtørres, men de fleste vælger at ensilere de crimpede kerner.

Brug ikke selenholdig handelsgødning ukritisk

Af planterådgiver Thomas Harbo

Sørg for mineralstofanalyse af grovfoderet inden du bruger selenholdig handelsgødning til græsmarkerne.

I sidste uge anbefalede SEGES, at der ikke anvendes selenholdig handelsgødning til græsmarker. Argumenterne er flere:

- De gængse mineralblandinger indeholder tilstrækkeligt selen.
- Gødskning af første slæt græs giver en dårlig fordeling og evt. stor variation af selen i rationen og hen over året.
- Selen er meget giftigt, og indhold over den fastsatte grænseværdi på 0,5 mg/kg 88 % tørstof er ulovlig.

Det er imidlertid en meget unuanceret anbefaling, og kvægrådgiverne hos SAGRO er knap så firkantede i deres rådgivning. Der er flere områder i Vestjylland, hvor det er kendt, at selenindholdet i jorden – og dermed i grovfoderet – er lavt. Der kan være behov for at tilføre planterne selen – særligt græs til afgræsning. Pga. selens giftighed og bør du imidlertid ikke ukritisk gødske dine græsmarker med selenholdig gødning. Derfor anbefaler kvægrådgiverne, at du får taget mineralstofanalyse af dine grovfoderlagre og på grundlag heraf træffer beslutning om evt. anvendelse af selenholdig handelsgødning.

Kontakt din kvægrådgiver for en drøftelse.

REGLER OG TILSKUD

Bioordningen 'Miljø- og klimavenligt græs' 2023

Marker tilmeldt bioordningen 'Miljø- og klimavenligt græs' skal overholde alle støttebetingelser hele

kalenderåret, og der må hverken nedvisnes eller jordbehandles i indeværende kalederår.

Med den nye CAP-reform 2023, som sætter rammerne for arealtilskud og andre arealstøtteordninger i perioden 2023-2027, har Landbrugsstyrelsen introduceret flere forskellige ordninger under betegnelsen "Bioordninger". Blandt disse bioordninger er der særligt én støtteordning 'Miljø- og klimavenligt græs', som mange mælkeproducenter har søgt. Ordningen kan søges til græsmarker, omdrift eller permanent græs, som er ældre end to år. Tilskudssatsen til ordningen forventes i 2023 at blive 1.650 kr. pr. ha efter regulering.

I bioordningen er der defineret en række krav, som skal overholdes hele kalenderåret for at arealet er støtteberettiget efter ordningen. Blandt disse krav er bl.a., at plantedækket skal opretholdes hele kalenderåret, og arealer tilmeldt ordningen må således ikke jordbehandles eller nedvisnes her i efteråret. Skal marken på ny tilmeldes ordningen i 2024 må der således heller ikke jordbehandles eller nedvisnes i foråret 2024. Skal marken derimod omlægges i foråret 2024, må du nedvisne og jordbehandle efter de gældende regler herfor.

Nedvisner du græsmarken her i efteråret, er den derfor ikke berettiget til tilskud efter bioordningen 'Miljø- og Klimavenligt græs'.

For bioordningen 'Ekstensivering med slæt' gælder de samme regler som beskrevet ovenfor.

Opdaterede husdyrgødningsnormer og harmoni 2024

Af planterådgiver Peter Siebert

Med de opdaterede husdyrgødningsnormer for 2024 belastes harmoniberegningen med ekstra 0,6 kg fosforudskillelse pr. ko af stor race hhv. 0,1 for jersey.

Husdyrgødningsnormerne, som fastsætter den "lovmæssige" udskillelsen af N og P fra dyrene, er et udtryk for den gennemsnitlige udskillelse for den enkelte dyretype per staldsystem. Ændringer i husdyrgødningsnormerne afspejler derfor udviklingen i fodring og ydelse i den seneste periode.

Til den forgangne planperiode for 2022/2023 fik vi en forholdsvis stor stigning i normerne for husdyrgødning for kvæg. Desværre kan vi nu se, at vi også i den kommende planperiode for 2023/2024 igen får en stigning for fosfor i husdyrgødningsnormerne for kvæg. I nedenstående tabel kan du se et overblik over ændringerne. Der er taget udgangspunkt i staldsystemet "Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)". Der er mindre forskelle mellem de forskellige staldsystemer, men ændringerne er i store træk nogenlunde tilsvarende i de andre staldsystemer.

Helt konkret har det den betydning, at det samme antal dyr i de to planperioder, har en forskellig udskillelse af næringsstoffer og dermed et forskelligt krav til harmoniareal. I de sidste to kolonner til højre kan du se den procentmæssige stigning eller fald i kravet til harmoniareal. Den procentmæssige ændring i udskillelsen kan oversættes direkte til øget krav til harmoniareal per 100 årskøer. Så har du en besætning på 100 årskøer af tung race, så er dit krav til fosforharmoniareal steget med 2,38 ha i forhold til sidste planperiode. For mange kvægbrug er fosfor den begrænsende faktor for harmoniarealet, som nås først, mens det for kun en mindre del er kvælstof, som er det næringsstof, der begrænser anvendelsen af husdyrgødning. Derfor er stigningen i fosforudskillelsen endnu et skridt i den forkerte retning for mange kvægbrug.

Tabel 2 Udskillelse af N og P ab dyr for staldsystemet "Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)". (Kilde Normtal for husdyrgødning 2022/2023, og 2023/2024)

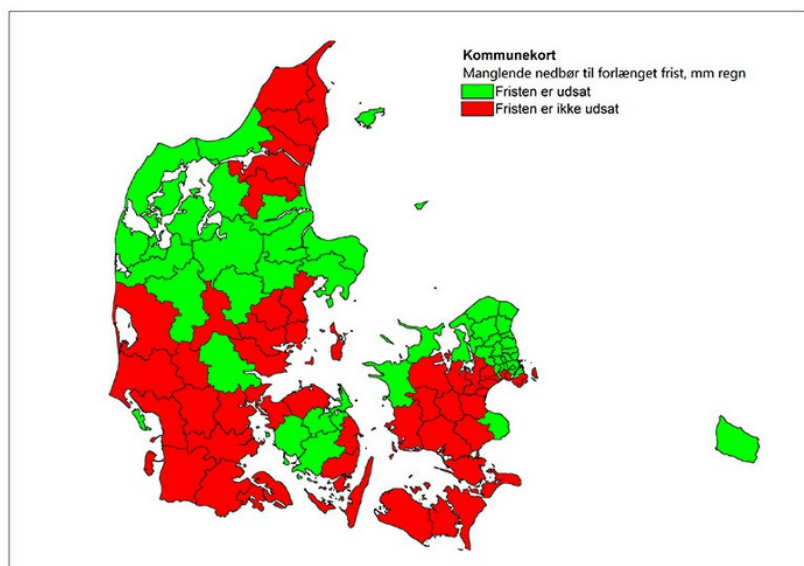
	Udskillelse af N og P ab dyr				Procentmæssig stigning / øget krav til harmoniareal per 100 årskøer	
	2022/2023		2023/2024			
	N [kg/dyr]	P [kg/dyr]	N [kg/dyr]	P [kg/dyr]	N [%]	P [%]
1 årsko, tung race	150,0	25,20	150	25,80	Uændret	+ 2,38
1 årskvie, tung race 6-27 mdr.	45,2	6,62	45,20	6,62	Uændret	Uændret
1 årsko, jersey	125,0	22,20	123	22,30	÷ 1,60	+ 0,45
1 årskvie, jersey 6-25 mdr.	33,9	4,98	33,90	4,98	Uændret	Uændret

Status på forlænget frist for udbringning af flydende husdyrgødning – dispensation i enkelte kommuner

Normalt er fristen for udbringning af flydende husdyrgødning og flydende affald den 1. oktober, men megen regn kan forlænge fristen til den 15. oktober.

For at udløse en forlængelse af fristen for udbringning af flydende husdyrgødning skal der i ugerne 21-38 (ca. juni til sidst i september) falde mere nedbør end normalt, og samtidig skal der i ugerne 30-38 (ca. august til sidst i september) falde 30 procent mere nedbør end normalt.

På nedenstående figur og tabel kan du se hvilke kommuner, der er omfattet af forlængelsen om udbringning af flydende husdyrgødning til den 15. oktober.

Figur 1 Oversigtskort over kommuner med fristforlængelse til den 15. oktober for udbringning af flydende husdyrgødning (Kilde: SEGES).

Tabel 3 Kommuner med fristforlængelse for udbringning af flydende husdyrgødning til den 15. oktober (Kilde SEGES).

Kommuner med fristforlængelse for udbringning af flydende husdyrgødning til den 15. oktober	
Albertslund	Kalundborg
Allerød	Kerteminde
Assens	København
Ballerup	Lemvig
Bornholm	Lyngby-Taarbæk
Egedal	Læsø
Fanø	Mariagerfjord
Favrskov	Morsø
Fredensborg	Norddjurs
Frederiksberg	Odense
Frederikssund	Odsherred
Furesø	Randers
Faaborg-Midtfyn	Rudersdal
Gentofte	Rødovre
Gladsaxe	Silkeborg
Glostrup	Skive
Gribskov	Stevns
Halsnæs	Struer
Helsingør	Syddjurs
Herlev	Thisted
Herning	Vallensbæk
Hillerød	Vejle
Holstebro	Vesthimmerland
Hørsholm	Viborg
Jammerbugt	

